

Nemzetközi szervezetek határozatai

Szerző: Hárs András

Affiliáció: tanársegéd, NKE, tudományos segédmunkatárs, SZTE

Rovat: Nemzetközi jog

Rovatszerkesztő: Sulyok Gábor

Lezárás dátuma: 2018.07.04

Idézési javaslat: HÁRS András: „Nemzetközi szervezetek határozatai” in JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Nemzetközi jog rovat, rovatszerkesztő: SULLYOK Gábor) <http://ijoten.hu/szocikk/nemzetkozi-szervezetek-hatarozatai> (2018). Konkrét szöveghelyre való hivatkozáshoz javasoljuk a szövegbeli bekezdésszámok használatát, pl. [8] vagy [12]–[18].

Habár a nemzetközi szervezetek határozatai nem tartoznak a nemzetközi jog klasszikus forrásai közé, mára a nemzetközi jog olyan megkerülhetetlen részeivé váltak, amelyek bizonyos feltételek teljesülése esetén jogi kötőerővel is rendelkezhetnek. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatai közvetlen kötelezettséget róhatnak a nemzetközi közösség tagjaira, vagy más módon, ad hoc bíróságok felállítása révén is befolyásolhatják a nemzetközi jogot. Az ENSZ Közgyűlése által hozott határozatok pedig – noha elsősorban politikai jellegű dokumentumok – szokásjogi normák hordozóivá válhatnak és soft law tartalmú rendelkezéseikkel hozzájárulhatnak a nemzetközi jog fejlődéséhez. A Közgyűlés és a Biztonsági Tanács mellett az ENSZ szakosított intézményei saját feladatkörükben hozott határozatai jelentős mértékben képesek a nemzetközi jog alakítására, valamint befolyásuk van az államon belüli későbbi jogfejlődésre is.

Tartalomjegyzék

1. A nemzetközi szervezetek határozatairól általában

- 1.1. Bevezetés
- 1.2. Csoportosítás
- 1.3. A határozatok kötelező ereje
- 1.4. Elnevezések

2. Az ENSZ Közgyűlésének határozatai

- 2.1. Szokásjogi normák a Közgyűlés határozataiban
- 2.2. A soft law a közgyűlési határozatokban

3. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatai

- 3.1. A Biztonsági Tanács határozatainak kötelező ereje
- 3.2. A Biztonsági Tanács határozatainak szankciós jellege

4. Más nemzetközi szervezetek határozatai

5. JEGYZETEK

1. A nemzetközi szervezetek határozatairól általában

1.1. Bevezetés

[1] A ->nemzetközi jog egyik legfőbb jellegzetessége a decentralizált normaalkotás, egy egységes, központi normaalkotó szerv hiánya. Ennek következtében az államok és a ->nemzetközi szervezetek vesznek részt a nemzetközi jog normáinak megalkotásában. A többségi szakirodalom mára elfogadta, hogy a XIX. század óta tartó fejlődés eredményeképp a nemzetközi szervezetek rendelkeznek nemzetközi jogi jogalanyisággal.^[1] Szakirodalmi vita akörül alakult ki, hogy a jogalanyisághoz szükség van-e jogi személyiségre.^[2] A nemzetközi szervezetek szerepe a nemzetközi jog alakításában fontos, növekvő, ámde másodlagos.^[3] Noha a nemzetközi jog alanyai, a nemzetközi szerződéseket továbbra is elsősorban az államok kötik, továbbá a ->szokásjog kialakulásában is az államok gyakorlata tekinthető mérvadónak. A szerződések megkötésének előkészítésében, egy norma szokásjogi minőségének alátámasztásában-kimunkálásában van fontos szerepük a nemzetközi szervezetek határozatainak.^[4] A nemzetközi szervezetek határozatai alkalmazásukban rugalmas jogforrást jelentenek, amely igyekszik naprakész válaszokat adni a nemzetközi közösséget érő folyamatos kihívásokra, a nemzeti jogrendszerek azonban sokszor nehézkesen kezelik ezeket.^[5]

[2] Az első világháború után létrejött Nemzetek Szövetsége tekinthető az első általános hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetnek, amelynek Tanácsa határozati formában rendelkezhetett szankciók meghozataláról. A Tanács határozatai azonban nem rendelkeztek kötelező erővel, hanem pusztán ajánlás jelleggel, így azon államok, amelyek nem támogatták a szankció megvalósítását, a végrehajtás során távol maradhattak annak alkalmazásától.^[6] A második világháború után létrehozott rendszer – amelyet az ->Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ) fémjelez – egy erősen differenciált rendszert alakított ki, amelyben immár jelentőségük van a nemzetközi szervezetek határozatainak, valamint nem hagyható figyelmen kívül a határozatoknak tulajdonított jogi kötőerő sem.

1.2. Csoportosítás

[3] A nemzetközi szervezetek határozatainak hagyományos csoportosítása szerint különbséget lehet tenni külső vagy heteronormatív és belső vagy autonormatív határozatok, valamint az általuk kiváltott jogi hatás szerint.^[7] Az autonormatív határozatok mindig a szervezet belső életére vonatkoznak, címzettjei a szervezet munkatársai, esetenként a tagállamok. Jogi jelleggel rendelkeznek, és ez elengedhetetlen a szervezet működőképessége szempontjából. A legjelentősebbeket a plenáris szerv bocsátja ki, míg a mindennapi működést szabályozó határozatokat a titkárság adja ki.^[8] E kategóriába tartozik a segédszerv létrehozása (ha a főszerv erre feljogosított), az alkalmazottainak jogi helyzetét rendező határozatok, a személyi ügyek, a tagsággal kapcsolatos kérdések vagy a belső, de általános ügyeket szabályozó határozatok, így a szervezetet, a működést érintő intézkedések, például a szervezeti és működési szabályzatok megalkotása vagy a költségvetés elfogadása.^[9] Heteronormatív határozatok általában a tagállamok részére kerülnek kiadásra, azonban az is előfordulhat, hogy a címzett nem tagállam. Így például a szervezet elfogadhat egy kérdés kapcsán olyan határozatot is, amely általános jellegű állásfoglalást tartalmaz egy aktuális kérdés kapcsán, ezáltal kifejezve tagjainak véleményét. Elképzelhető az is, hogy a szervezet szankciókat fogad el határozati formában, amely szintén irányulhat olyan állam felé is, amely nem tagja a nemzetközi szervezetnek.^[10] Az ebbe a csoportba tartozó határozatok kifelé mutatnak, és a szervezet alapító okiratban foglalt feladat- és hatáskörének ellátása érdekében kerülnek meghozatalra. Jogi jellegét tekintve általában ajánlás jellegűek, meghatározott kivételektől eltekintve nincs kötelező erejük.^[11] Az államok tartózkodó magatartása és szuverenitásuk féltése vezetett oda, hogy szűkre szabják a nemzetközi szervezetek közvetlen normaalkotási jogosultságát.^[12]

[4] Jogi hatásukat vizsgálva a nemzetközi szervezetek határozatainak három csoportja különíthető el: (1) jogok és kötelezettségek keletkeztetése, feljogosítás egy cselekmény megtételére, így például

szankciós határozatok vagy bírói fórumok létrehozása, (2) ténymegállapítás, jogi helyzet megállapítása. Ebbe a kategóriába sorolható az önvédelem alkalmazásának jogosságáról döntő vagy békefenntartó misszió létrehozásáról szóló határozat, továbbá annak megállapítása, hogy a tagállam megszegte az alapító okirat rendelkezéseit. (3) Az ún. *modal effects* kategóriája, amely az előző két csoportba sorolt határozatok kiegészítését, magyarázatát, esetlegesen megváltoztatását tartalmazza.^[13] Ez utóbbi kategóriára példa a Biztonsági Tanács által összeállított, terrorizmussal gyanúsított személyek és szervezetek nevét tartalmazó ún. feketelisták és azok kezelése szakértőkből álló albizottságok révén.^[14] Szintén ebbe a csoportba sorolható az UNESCO világörökségi listája, valamint az 1973-as washingtoni egyezmény a veszélyeztetett fajok védelméről.^[15]

1.3. A határozatok kötelező ereje

[5] A nemzetközi szervezetek határozatai rendszertani elhelyezésüket tekintve a nemzetközi jog egyéb forrásai közé sorolhatók. Mivel nem szerepelnek a Nemzetközi Bíróság Statútumában a nemzetközi jog forrásai közt, ezért jogi kötőerejük sem egyértelmű.^[16] A nemzetközi szervezetek az alapító okiratban rájuk ruházott feladatkörben hozhatnak határozatokat, ezek azonban általában ajánlás jellegűek, csupán útmutatásul szolgálnak a nemzetközi közösség számára, ezáltal nem teremtenek végrehajtási kötelezettséget és nincs kötelező erejük.^[17] A nemzetközi szervezetek határozatainak egyik jellegzetessége, hogy bennük elválhat egymástól a normatív tartalom és a kötelező erő. Abban az esetben is kötelező ereje lehet egy határozatnak, ha pusztán egy adott ügyben születik eseti döntés, például, ha a Biztonsági Tanács minősít egy helyzetet. Az ilyen jellegű határozat azonban nem bír normatív tartalommal, hiszen csak a kérdésben érintett felek számára van relevanciája. Az ENSZ többi tagja számára nem feltétlen keletkeztet kötelezettséget vagy jogot. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy jogi normák mindig jogi kötelezettségeket keletkeztetnek, azonban a jogi kötelezettségek nem mindig jogi normákból erednek.^[18]

[6] Kötelező erő szempontjából az alaki és anyagi szétválasztásnak van jelentősége. Ezek alapján az ENSZ Közgyűlés határozatai – noha alakilag nem forrásai a nemzetközi jognak – ha tartalmát tekintve bennük a szokásjog jelenik meg, úgy a nemzetközi jog forrásainak számítanak.^[19] Kivételt képez ez alól, amikor az egyik szerv a másiknak címezi a határozatot, így amikor az ENSZ Közgyűlése a Gazdasági és Szociális Tanács részére vagy amikor ez utóbbi az ENSZ szakosított intézményei számára címzi a határozatát. Kérdéses eset az egyhangúlag vagy konszenzussal elfogadott határozatok kötelező jellege. Noha formálisan nem tekinthetőek kötelezőnek, azonban jelentősebb politikai-erkölcsi súllyal rendelkeznek és hozzájárulhatnak a nemzetközi szokásjog kialakulásához.^[20] Szintén eltérő lehet a határozatok megítélése, amikor a nemzetközi szervezetek az alapító okiratban nem nevesített hatáskörben hoznak határozatot. Így előállhat egy olyan helyzet, amelyben az államoknak kifejezett hozzájárulásuk nélkül is keletkezhetnek előre nem látható nemzetközi jogi kötelezettségeik.^[21] Ha a szervezet maga értelmezi alapító okiratát és alkalmazza a „benne foglalt” vagy „beleértett hatáskörök” (*implied powers*) doktrínáját, úgy olyan feladat- és hatásköröket is megállapíthat saját maga részére, amelyekre nem feltétlenül terjed ki az őt létrehozó államok akarata.^[22] Ez a fajta értelmezés mára bevett gyakorlattá vált, amelyet a Nemzetközi Bíróság Bernadotte-ügyben adott értelmezése is alátámaszt, amikor megállapítja, hogy a nemzetközi szervezetek nem csupán az alapító okiratban lefektetett hatáskörrel rendelkeznek, hanem minden olyan jogkörrel is, amely feladataik ellátásához szükséges.^[23] 1962-ben pedig elvi élel állapította meg a Nemzetközi Bíróság, hogy egy határozat akkor kötelező erejű, ha az kötelezettséget ró a címzetre.^[24]

1.4. Elnevezések

[7] A korábbi magyar szakirodalomban a nemzetközi szervezetek által kibocsátott dokumentumokra általános megjelölésként szerepelt a „határozat” (*resolution*), míg kisebb jelentőségű és általában

szervezeti kérdések esetén a döntést (*decision*) tekintették a bevett kifejezésnek.^[25] Az újabb terminológia Öberg nyomán már részben másként differenciál. A határozat elnevezést az ENSZ szervei általános értelemben használják, és nem magához a kifejezéshez, hanem a határozatot hozó szerv és annak alapokmányi helyéhez kapcsolják a kötelező erőt. Öberg a Nemzetközi Bíróság ítéleteinek és tanácsadó véleményeinek elemzése során arra a megállapításra jut, hogy a Nemzetközi Bíróság a határozat kategóriáját (*resolution*) következetesen tovább bontja döntésekre (*decision*), amelyek jogi kötőerővel rendelkeznek és ajánlásokra (*recommendation*), amelynek lehet jogi relevanciája, de nem kerül azonos szintre a döntéssel.^[26] Általánosságban megállapítható, hogy mára a határozat elnevezés vált általánossá, amely kifejezés azonban nem árul el semmit jogi kötőerejéről.

2. Az ENSZ Közgyűlésének határozatai

[8] Az ENSZ Alapokmánya elfogadásának körülményeiből látható, hogy a szervezetet létrehozó államok nem kívánták jogalkotó hatáskörrel felruházni a Közgyűlést.^[27] Éppen ezért sokáig bevett gyakorlatnak számított, hogy az ENSZ Közgyűlésében a tagok nyugodt szívvel szavaztak meg különböző tartalmú határozatokat, azzal a meggyőződéssel, hogy az általuk támogatott határozat nem bír jogi tartalommal, nem tekinthető egyoldalú kötelezettségvállalásnak. Ezt a véleményt támasztotta alá a Nemzetközi Bíróság is, amikor a Délnyugat-afrikai ügyek kapcsán kimondta, hogy a Közgyűlés határozatai csak ajánlás jellegűek és nem rendelkeznek kötelező jelleggel.^[28] A közgyűlési határozatok akkor bírnak kötelező erővel, ha az ENSZ belső életére vonatkoznak, például a tagfelvételre, a szavazási kérdésekre, a költségvetésre. Kifelé irányuló határozatai a Biztonsági Tanáccsal való hatáskörmegosztás miatt a nemzetközi béke és biztonság területén nem rendelkeznek kötelező erővel.^[29] Ennek ellenére az Alapokmány 13. és 14. cikke alapján jogosult ajánlások megtételére feladat- és hatáskörében, valamint – a Biztonsági Tanács hatáskörének tiszteletben tartása mellett – a nemzetközi béke és biztonság terén is.^[30] Noha ezen határozatok formailag nem kötelezőek, azonban lehet jogi hatásuk, jogkövetkezményeket válthatnak ki, még akkor is, ha tartalmuk főként erkölcsi-politikai jellegű. A címzett államok a jóhiszeműség követelményének megfelelően kötelesek tiszteletben tartani a határozatot és a benne foglaltakat.^[31] Más megközelítés szerint, abban az esetben, ha a határozat az Alapokmány rendelkezéseit, elveit vagy az abban lefektetett célokat egészíti ki vagy magyarázza, úgy bírhat normatív tartalommal.^[32]

[9] Legkönnyebben tartalmuk alapján lehet meghatározni helyüket a nemzetközi jog rendszerében.^[33] Eszerint, ha kötelező erőt kívánunk tulajdonítani a közgyűlési határozatnak, akkor annak vagy szokásjogi normát, vagy jogelvet kell megtestesítenie. A Közgyűlés határozata mint jogelvet megtestesítő forrás azonban problematikus. A közgyűlési határozatok legtöbbször politikai-erkölcsi jellegű tartalmat hordoznak és ezáltal nehezen megfoghatók, számos eltérő értelmezést tesznek lehetővé.^[34] Habár a határozatban foglalt jogelvek sokszor tényleg a nemzetközi jog alapelveinek tekinthetőek, azok mégsem a Közgyűlés határozataiból kerülnek levezetésre, hanem a sokkal biztosabb forrásnak tekinthető szerződésekből vagy a jelentősebb szokásjogból. A közgyűlési határozatok pusztán alátámaszthatják egy jogelv létét és az államok hozzá való viszonyát.

[10] A Közgyűlés határozatai normatív tartalmának megállapításakor az alábbi tényezők figyelembevételre szükségesek: a kidolgozás során a vita részletessége, visszautalás az alapokmányi szövegre, közgyűlési szándék az elfogadás során, valamint az elfogadás aktusának egyhangúsága.^[35]

[11] A Közgyűlés határozatának több esetben is lehet jogi relevanciája. Jelentheti új szabály létrehozásának első lépését, mivel a Közgyűlés határozatai magukban hordják az új norma kialakulásának lehetőségét.^[36] Így az 1961-es kozmikus tevékenységre vonatkozó közgyűlési határozat, amelynek tartalmára egy évvel később már jogként hivatkoztak, hogy aztán az 1967-es üregyezmény *expressis verbis* tartalmazza a benne foglalt elveket.^[37] Szintén kiemelkedő jelentőségű, ha a határozat egy már meglévő norma tartalmát pontosítja. Például az erőszak alkalmazásának tilalma,^[38] amellyel kapcsolatban sokáig nem volt egyértelmű, mi tartozik ebbe a kategóriába,

mígnem a 3314-es számú közgyűlési határozattal definiálták az agresszió cselekményének ezzel összefüggő elkövetési magatartásait.^[39] Szokásjogi szabály deklarálása esetén szintén megkülönböztetett figyelmet kap a közgyűlési határozat. Az államok baráti kapcsolatainak és békés egymás mellett élésének alapelvei a 2625-ös közgyűlési határozatban kerültek lefektetésre. Ezen szabályok szokásjogi mivoltukból adódóan korábban is jogi kötőerővel rendelkeztek, formát azonban csak 1970-ben nyertek.^[40]

[12] Jelentőségüket tekintve a Közgyűlés határozatai támpontot adhatnak, amikor a nemzetközi közösség álláspontja kérdéses. Továbbá érvelési, hivatkozási alapként szolgálhatnak, amelyre tekintettel kell lenniük az államoknak még abban az esetben is, ha nem hárul rájuk kötelezettség, hogy a közgyűlési határozatokat jogrendszerükbe beemeljék.^[41] A Közgyűlés határozatai tárgyalási alapot képezhetnek későbbi megállapodásokhoz, valamint jelezhetik az igényt újabb szabályozásra. Végezetül a közgyűlési határozatok a jogszerűség véelmét kölcsönzi egy állam lépésének, ha egy kérdésben a közgyűlési határozatnak megfelelően cselekszik.^[42]

2.1. Szokásjogi normák a Közgyűlés határozataiban

[13] Nem egységes a szakirodalom abban a kérdésben, hogy a nemzetközi szervezetek határozataiban a szokásjog (->nemzetközi szokásjog) két eleme közül melyik jelenik meg: az állami gyakorlat vagy az *opinio juris*.^[43] Az állami gyakorlat tükröződhet a hasonló tartalmú határozatok következetes elfogadásában, amely a szavazáskor érhető tetten. Az *opinio juris* ezzel szemben a tanácskozás jegyzőkönyveiből mutatható ki, amikor világosan látszódik, hogy a szavazás előtti vita során az egyes államok képviselői morális-politikai vagy jogi meggyőződésük szerint szavaznak egy határozat kérdésében. Egyes szerzők szerint nem magából a határozatból olvasható ki az *opinio juris*, hanem az államoknak a határozatra adott reakciójából.^[44] Ha az állam egyoldalú nyilatkozattal a közgyűlési határozat elfogadását deklarálja, valamint, ha az államok döntő többsége következetesen hasonló tartalmú határozatokat fogad el egy témakörben, az egyenértékű lesz az állami gyakorlattal, így, ha az *opinio jurist* is sikerül bizonyítani, megállapítható a szokásjogi úton kötelező szabály.^[45]

[14] A Nemzetközi Bíróság a Nicaragua-ügyben a 2625. (XXV.) számú közgyűlési határozathoz való viszony kapcsán állapította meg: „az *opinio juris* többek között a feleknek az egyes közgyűlési határozatokhoz [...] való viszonyából is levezethető.”^[46] Leszögezte továbbá, hogy a határozathoz adott beleegyezés egyben azt is jelenti, hogy ha az állam elfogadja a határozatban foglalt normákat,^[47] akkor az állami gyakorlattal válnak egyenértékűvé, ha pedig az *opinio juris* is bizonyítható, akkor szokásjogként már kötelező erővel rendelkeznek.^[48] Ezáltal a Nemzetközi Bíróság indirekt módon azt is kijelentette, hogy nem maga a közgyűlési határozat a jogforrás, csupán hordozója a szokásjogi normának, miközben maga nem vált ki joghatást.^[49] Tíz évvel később a Nukleáris fegyverek ügyben a Nemzetközi Bíróság visszatért a közgyűlési határozatok és a szokásjog kapcsolatához, amikor kijelentette, hogy a közgyűlési határozatoknak nincs kötelező erejük, viszont lehet normatív tartalmuk, továbbá bizonyítékot szolgáltathatnak az *opinio juris* létrejöttéhez.^[50] Ehhez vizsgálendő tényezők az elfogadás körülményei, az ellenszavazatok léte és azok száma, az esetleges tartózkodások, valamint az egyéb, hasonló tárgyú határozatok tartalma.^[51] Összességében kijelenthető, hogy a Közgyűlés határozataiban – noha formailag nincs kötelező erejük – megjelenhet a szokásjog vagy annak egy eleme, így tartalmilag található bennük kötelező erővel bíró norma.

[15] Újabb tendenciaként jelenik meg a szakirodalomban a nemzetközi szervezet saját *opinio juris*ának vizsgálata, amely elkülönül az azt alkotó államok *opinio juris*ától.^[52] Daugirdas megállapítása szerint a nemzetközi szervezetek mint a nemzetközi jog alanyai is aktívan alakítják a nemzetközi jog fejlődését, szerződéseket köthetnek, felelősséggel tartoznak saját cselekményeikért, így gyakorlatukat és az ehhez kapcsolódó *opinio jurist* is figyelembe kell venni. Nemzetközi szervezetek esetén a vezető tisztségviselő nyilatkozatai tekinthetők a szervezet *opinio jurisa*

forrásainak, azonban nem egyértelmű, hogy ez csak a szervezet élén álló egyetlen személyre korlátozódik vagy a vezetés más tagjaira is.^[53]

[16] A Közgyűlés határozata jelezheti továbbá a szokásjog lerontását is (*desuetudo*), ha a hasonló tartalmú határozat nem kerül újból elfogadásra vagy azt leszavazzák. Másrésztől hasonló tartalmú határozat újbóli elfogadása megállítja a szokásjog lerontásának folyamatát.^[54]

2.2. A soft law a közgyűlési határozatokban

[17] Sajátos szerepet töltenek be a közgyűlési határozatok, ha bennük *soft law* jellegű normák jelennek meg. E normákat Buza László programjellegű normákként definiálta, vázként, amelyre később a konkrét szabályok ráakódnak és idővel teljes értékű szabályokká válnak.^[55] A *soft law* tartalmú normák gyakran már elnevezésükben is eltérnek az egyéb határozattípusoktól, így gyakran deklaráció, magatartási kódex, charta, cselekvési program vagy irányelv néven szerepelnek.^[56] Ezek legtöbbször vegyes megítélésű dokumentumok – tartalmaznak olyan szabályokat, amelyeket nemzetközi szerződés rögzít vagy szokásjogi úton megismerhetők –, ugyanakkor a kötelezettségek értelmezési segédeszközeként is tekinthetők, valamint szerződéssel vagy egyoldalú kötelezettségvállalással kötelező erő is tulajdoníthatnak neki az államok.^[57]

[18] A modern értelmezés szerint a *soft law* egy olyan normatípus, amely irányt kíván mutatni a nemzetközi közösségnek, utat kínálva a megalkotói szerint kívánatosnak vélt fejlődési irányvonal felé. Jogi jellege jelentős mértékben függ attól, hogy mely nemzetközi szervezet keretén belül került elfogadásra és mennyire széleskörű nemzetközi támogatás áll mögötte. Olyan norma ez, amelyre a későbbiekben lehet építkezni, továbbgondolni, amely szokásjoggá válhat vagy amelyből akár egy nemzetközi szerződés is létrehozható. „Megcsontosodása” azonban nem törvényszerű, létrehozói dönthetnek úgy is, hogy azt részben vagy egészben elvetik, ha nem sikerül elegendő támogatást szerezni továbbfejlesztéséhez vagy egyszerűen nem állja ki az idő próbáját.^[58] Kikényszeríthetősége azonban szinte mindig kérdéses, mivel nehezen képzelhető el, hogy megalkotói képesek legyenek végrehajtási mechanizmust alkotni vagy hozzárendelni a meglévő kikényszerítési módszerek valamelyikéhez egy olyan normát, amelynek pontos tartalmában sem tudnak megállapodni.^[59]

3. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatai

[19] A Biztonsági Tanács határozatai kapcsán markánsan elválik egymástól a normatív tartalom és a kötelező jelleg, ugyanakkor olykor előfordulhat átfedés e két kategória között, így például a nemzetközi bírói fórumok, mint a Nemzetközi Törvényszék (a továbbiakban: ICTY)^[60] vagy a Ruanda Nemzetközi Büntetőtörvényszék (a továbbiakban: ICTR) létrehozásakor.^[61] Egy ideig kérdésesnek volt, hogy az *implied powers* elve alapján a Biztonsági Tanácsnak volt-e lehetősége határozatával létrehozni ezt a két szervet. Az ICTY Tadić-ügyben hozott döntése tett pontot a bizonytalanság végére, amikor megállapította, hogy a Biztonsági Tanács hatáskörében eljárva hozta létre a ICTY-t, amely levezethető a nemzetközi béke és biztonság fenntartására vonatkozó alapokmányi kötelezettségéből.^[62] Szintén kérdésként merült fel, hogy a Biztonsági Tanács nemzetközi bírói fórumokat létrehozó aktusai mennyiben rendelkeznek általános normatív jelleggel, lerontva ezzel a szerződési jogot és a szokásjogot. Ezzel a dilemmával mindkét törvényszék szembesült, azonban az ICTY a Tadić-ügyben és az ICTR az Akayesu-ügyben megfogalmazott véleménye szerint a Biztonsági Tanács határozatai ezen bírói fórumok létrehozásával nem rontják le a szokásjogot, hanem specialitásuk miatt kivételt képeznek alóla, sokkal inkább formálják, alakítják, fejlesztik azt.^[63]

[20] A Biztonsági Tanács mint jogalkotó szerv tevékenysége a 2001. szeptember 11-ei terrortámadás után került újfent az érdeklődés központjába. Habár a Biztonsági Tanács egyes időszakokban erőteljesebben reagál a nemzetközi eseményekre, amely kvázi normaalkotásban is megnyilvánulhat, ezek az aktusok eddig csupán időlegesnek bizonyultak. Az általános normaalkotó szerepkört az Alapokmány sem teszi lehetővé számára, hiszen az „csupán” a nemzetközi béke és biztonság

megőrzésének feladatát bízta rá.^[64] Politikai szerv révén nem feltétlen jogi szempontok szerint dönt, így határozataiban a politikai szükségszerűség és kompromisszum válhat dominánssá. Szintén a normaalkotó szerepkör ellen szól, hogy nincs felette bírói fórum, amely korlátozhatná, ellenőrizhetné tevékenységét, sem pedig demokratikus legitimitáció, amely széleskörű támogatást tenne lehetővé számára. Csökkenti a Tanács mozgásterét, hogy határozatainak meghozatala során figyelemmel kell lennie az Alapokmány rendelkezéseire, valamint ügyelnie arra, hogy határozatai ne ütközzenek egyes alapjogokkal, a humanitárius jog rendelkezéseivel, nemzetközi szerződésekkel és az arányosság elvével.^[65] Határozatainak meghozatala során a Biztonsági Tanács nem rugaszkodhat el a nemzetközi jog általános normáitól, nem vonhatja ki magát azok alól, legitimitása megőrzése végett a nemzetközi jog területén kell maradnia.^[66] Ha ezt a követelményt a határozat súlyosan megsérti és *ius cogens*be ütközik, a Biztonsági Tanács határozata érvénytelen. Noha nincs olyan fórum, amely ezt jogosult lenne kimondani, egyes szerzők szerint az államok ezen meggyőződésüket a határozattal szembeni tiltakozással és a benne foglalt rendelkezések végrehajtásának következetes és nyílt megtagadásával juttathatják a nemzetközi közösség tudomására.^[67]

3.1. A Biztonsági Tanács határozatainak kötelező ereje

[21] A Biztonsági Tanács határozatai lehetnek kötelező erejűek vagy ajánlás jellegűek. Az ajánlás jellegű határozatok is képesek rá, hogy a nemzetközi közösség magatartását befolyásolják, épp a közös nagyhatalmi állásfoglalás domináns politikai súlya miatt. A Nemzetközi Bíróság Nyugat-afrikai ügyekben hozott ítéletéből megállapítható, hogy egy ajánlás-jellegű határozat államok többsége általi ismétlődő alkalmazása szokásjogot eredményezhet.^[68] Az Alapokmány VII. fejezete szerint hozott határozatok kötelezhetik a tagállamokat, ha a határozat szövege ezt *expressis verbis* kimondja. Kötelező, azonban nem jogforrás jellegű határozatok, mivel a Biztonsági Tanács határozatai egyediek, egy államra vagy államok szűk csoportjára vonatkoznak, és a kérdéses ügy vonatkozásban kívánják rendezni a viszonyokat. A jogszabályi jelleg a széles alkalmazási kört és viszonylag általános szabályozási területet feltételezne.^[69] Elsősorban az Alapokmány VII. fejezete alapján hozott határozatok kötelezhetik az államokat a nemzetközi béke és biztonság területén, azonban az, hogy a Biztonsági Tanács határozata ténylegesen kötelező erejű-e, azt annak nyelvezete, az ENSZ Alapokmány VII. fejezetére való hivatkozás és a határozat elfogadásához vezető tanácskozáson elhangzottak segítségével lehet megállapítani. Figyelemre méltó a Biztonsági Tanács határozatainak megszővegezése is, amely sokszor (szándékosan) egymástól szögesen eltérő értelmezéseknek enged teret.^[70] Hatályát tekintve a BT határozat kötelező ereje kiterjed azon államokra is, amelyek nemmel szavaztak annak elfogadásakor és azokra az államokra is, amelyek nem tagjai a Biztonsági Tanácsnak.^[71] A Biztonsági Tanács nem kívánja előre meghatározni, hogy mely határozatai lesznek majd kötelező erejűek, vagy, hogy általánosságban milyen kötelezettségek terhelik majd a nemzetközi közösség tagjait, ezt esetről esetre kívánja csak kialakítani.^[72] A Nemzetközi Bíróság egy ponton megerősítette a Tanács határozatainak kötelező erejét, amikor a Namíbia-ügyben hozott tanácsadó véleményében kifejtette, hogy a Biztonsági Tanács által hozott határozatok kötelező jellege nem korlátozódik a nemzetközi béke és biztonság területén hozott határozatokra, hanem kiterjed minden, az Alapokmánnyal összhangban hozott határozatra.^[73] Ugyanebben az ügyben egy másik kötelező erejű határozattípust is a Tanács hatáskörébe utalt a Nemzetközi Bíróság, amikor a Biztonsági Tanács a Nemzetközi Bíróság ítéleteinek végrehajtása felől rendelkezik, vagyis ha a Bíróság ítéletében foglaltaknak az egyik fél nem tesz eleget, úgy a másik fél a Tanácshoz fordulhat, amely, ha szükségesnek tartja, ajánlásokat tehet vagy határozatokat hozhat az ítélet végrehajtása céljából hozott rendszabályok felől.^[74]

3.2. A Biztonsági Tanács határozatainak szankciós jellege

[22] A Biztonsági Tanács határozatai számos esetben szankciós jellegűek, amelyek elfogadása és kikényszerítése az állandó tagok egyetértésén múlik.^[75] Szerepüket tekintve a ->szankciók a nyomásgyakorlás eszközei a nemzetközi közösség részéről, amelyek adott esetben dinamikus

változó tartalommal és címzetti körrel rendelkeznek, ezáltal hatékony eszközök lehetnek a gyorsan változó nemzetközi környezetben a nemzetközi közösség egy-egy renitens tagjának megregulálására.^[76] A szankciós határozatok meghozatalára az Alapokmány 39. és 41. §-a biztosítja a felhatalmazást.^[77] A Tanács gyakorlatában a kényszerrendszabályok alkalmazása csak *ultima ratio* jelleggel történik, amelynek feltétele, hogy más hasonló intézkedés nem érte el a kívánt hatást vagy várható alkalmazása nem érné azt el. A szankciós határozatok tartalma kettős: egyrészt kényszerítő intézkedéseket tartalmaz a jogsértő állammal szemben, másrészt kötelezettségeket támaszt a nemzetközi közösség többi tagja számára a határozat rájuk eső részének betartása kapcsán. Így például egy kereskedelmi tilalmat elrendelő határozat nemcsak a szankcionált állam számára jelent hátrányos következményeket, hanem annak kereskedelmi partnerei is jelentős anyagi veszteséget szenvedhetnek a határozat betartásával.^[78] Két eltérő szankciótípus különböztethető meg: lehet átfogó vagy célzott. Ez utóbbi kategória az iraki, a jugoszláviai és a haiti események következtében kapott hangsúlyos szerepet, ahol a széles körben alkalmazott gazdasági szankciók csak az általános helyzet romlásához járultak hozzá, a politikai probléma megoldásához azonban nem.^[79] A célzott szankciók (*targeted sanctions*) alkalmazása jelentősen csökkentheti a járulékos kárt és növelheti a Biztonsági Tanács által alkalmazott intézkedések hatásfokát. A rövidebb időtartamú, célzott, a feloldás lehetőségét is magában hordozó szankciók lehetősége, amelyek célirányosan a vezető réteg ellen irányulnak (utazási tilalom, külföldi bankszámlák befagyasztása) és nem okoznak kárt közvetlenül a polgári lakosság számára, a Tanács repertoárjának népszerű darabjaivá váltak az elmúlt években.^[80]

4. Más nemzetközi szervezetek határozatai

[23] Más nemzetközi szervezetek által alkotott határozatok kötelező erejének megállapításakor több tényező vizsgálata szükséges. Elsődlegesen a szervezet helye a nemzetközi szervezetek rendszerében: van-e más, hasonló feladat- és hatáskörű szervezet, amely határozatot hozhat a kérdésben. Másodsorban az elfogadott határozat és a nemzetközi jog általános szabályainak kapcsolata. Ha egy partikuláris nemzetközi szervezet olyan határozatot fogad el, amely kiegészíti az univerzális szabályt, az a tagokra nézve egy speciális szabály kialakulását eredményezheti, ha a többi feltétel is teljesül. Harmadik tényezőként az elfogadott határozat tagság részéről való támogatottsága merül fel. Minél szélesebb körű a támogatottság, annál közelebb kerülhet a határozat a széles körű alkalmazáshoz. Negyedik szempont az *opinio juris* megléte. Ha az államok azért tartanak be egy határozatot, mert jogi kötelezettségnek tekintik a benne foglaltakat, akkor a gyakorlatuk révén hozzájárulnak a kötelező erő kialakulásához.^[81]

[24] Általánosságban kijelenthető, hogy a határozat formában elfogadott, ajánlás jellegű nemzetközi jogi kötelezettségeket tartalmazó okmányok kötelező erővel rendelkezhetnek, ha ezeket az érintett államok elfogadják. Az elfogadás történhet szokásjogi úton, de az állam dönthet úgy is, hogy egyoldalú aktussal magára nézve kötelezőnek ismeri el a normát. A tagokra nézve kötelező erővel bírhatnak továbbá a technikai jellegű nemzetközi szervezetek határozatai, így az UPU, az Európai Duna Bizottság, a WHO, a WMO vagy az ILO határozatai.^[82] Az ILO munkaügyi tárgyú egyezményei először az Egyetemes Munkaügyi Értekezlet határozataiként kerülnek elfogadásra, majd csak ezután válhat belőlük nemzetközi szerződés. Az Egyetemes Munkaügyi Értekezlet határozatának elfogadása az aláírással egyenértékű, az államra nézve csak akkor kötelező erejű, ha az ratifikálta az egyezményt.^[83] A WHO Közgyűlése kötelező erejű határozatot hozhat karantén szabályok megállapítására abból a célból, hogy a járványok terjedését megakadályozzák.^[84] Ezeknél sem feltétlen alkalmazást igénylő normákról van szó, hiszen az államok egyoldalú nyilatkozattal dönthetnek úgy, hogy nem kívánják magukra nézve alkalmazni a rendelkezéseket, azonban ezen határozatok jellegükből fakadóan kívánják meg az egységes alkalmazást.^[85]

5. JEGYZETEK

-
- [1] Malcolm N. SHAW: *Nemzetközi jog*, Budapest, Osiris, 2001, 231.
- [2] Stephen BOUWHUIS: „The International Law Commission’s Definition of International Organizations” *International Organizations Law Review* 2012/9, 454–455. A szakirodalmi vita főképp akörül forog, hogy a nemzetközi szervezetek jogi személyisége elengedhetetlen feltétel képez-e jogalanyiségükhöz. Crawford azon az állásponton van, hogy nem szükségképpen elem a jogi személyiség, ezáltal a jogalanyiséghez elegendő a nemzetközi szervezetet létrehozó nemzetközi szerződés, valamint a kormányközi jelleg és tevékenység. A másik oldalon az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottságának A nemzetközi szervezetek felelősségéről szóló tervezete a jogalanyiség szempontjából egyértelmű konstitutív feltételként tekint a jogi személyiségre. Lásd James CRAWFORD: *Brownlie’s Principles of Public International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 170. Vö. *Responsibility of International Organizations*, A/Res/66/100 (2012).
- [3] BOKORNÉ SZEGŐ Hanna: *Nemzetközi jog*, Budapest, Aula, 2006, 44.
- [4] Kiemelendő a Nemzetközi Jogi Bizottság (*International Law Commission*) szerepe a nemzetközi jog kodifikációjában, amely tervezetek megalkotásában ölt testet. Így például a 2001-es tervezet az államok felelősségéről vagy a 2011-es tervezet a nemzetközi szervezetek felelősségéről, melyekből megfelelő nemzetközi támogatás esetén nemzetközi szerződés válhat (lásd a diplomáciai és konzuli kapcsolatok vagy a szerződések joga terén az 1960-as évek máig meghatározó multilaterális szerződéseit).
- [5] BLUTMAN László – CSATLÓS Erzsébet – SCHIFFNER Imola: *A nemzetközi jog hatása a magyar joggyakorlatra*, Budapest, HVG–Orac, 2014, 310.
- [6] BLAHÓ András – PRANDLER Árpád: *Nemzetközi szervezetek és intézmények*, Budapest, Aula, 2009, 49.
- [7] A nemzetközi szervezetek határozatai más módon is csoportosíthatók. Lásd MOLNÁR Tamás: „Mit kezd a magyar jog az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező erejű határozataival? (az utóbbiak beépülése és helye a belső jogrendben)” *Grotius* 2011, 3.
- [8] KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog*, Budapest, Osiris, 2006, 157–158.
- [9] BLAHÓ–PRANDLER (6. j.) 84.
- [10] Lásd például ez Európai Unió Oroszország ellen elfogadott szankcióit a Krím-félsziget 2014-es elcsatolása kapcsán.
- [11] MOLNÁR (7. j.) 4; KOVÁCS (8. j.) 160.
- [12] Kézzelfogható ellenpéldát képez ez alól az Európai Unió, amelynél az államok önként mondtak le bizonyos hatáskörök önálló gyakorlásáról. KOVÁCS (8. j.) 158.
- [13] Marko Divac ÖBERG: „The Legal Effects of Resolutions of the UN Security Council and the General Assembly in the Jurisprudence of the ICJ” *The European Journal of International Law* 2005/5, 881–882.
- [14] A jogi probléma nemzetközi jogi és európai jogi vonatkozásairól lásd még a *Kadi I. és II. ügyet*, C-584/10 P, C-593/10 P, C-595/10 P, C:2013:518.
- [15] 1973. évi washingtoni egyezmény. Kihirdette: a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 2003. évi XXXII. törvény.
- [16] *Statute of the International Court of Justice*, 18 April 1946, Art. 38; Kihirdette: az *Egyesült Nemzetek Alapokmányának kihirdetéséről* szóló 1956. évi I. törvény 38. cikk.
- [17] Ez alól kivételt képeznek a költségvetési kérdések, amelyek közvetlen pénzügyi kötelezettséget

keletkeztetnek a szervezet tagjai részére. BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 270.

[18] Samantha BESSON: „Theorizing the Sources of International Law” in Samantha BESSON – John TASIIOULAS (szerk.): *The Philosophy of International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 171.

[19] BESSON (18. j.) 170.

[20] BLAHÓ–PRANDLER (6. j.) 83–84.

[21] MOLNÁR (7. j.) 3.

[22] Jan KLABBERS: „International Institutions” in James CRAWFORD – Martti KOSKENNIEMI (szerk.): *The Cambridge Companion to International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 231.

[23] *Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations*, Advisory Opinion of 11 April 1949, I.C.J. Reports 1949, 174.

[24] *Certain Expenses of the United Nations*, Advisory Opinion of 20 July 1962, I.C.J. Reports 1962. 151. at 163.

[25] BLAHÓ–PRANDLER (6. j.) 83.

[26] ÖBERG (13. j.) 880.

[27] Az 1945-ös San Franciscóban megrendezett konferencián a Fülöp-szigetek delegációja felvetette, hogy ruházzák fel jogalkotói hatáskörrel a Közgyűlést, azonban az ezt követő vita és szavazás során 26:1 arányban leszavazták a javaslatot. Christopher C. JOYNER: „U.N. General Assembly Resolutions and International Law: Rethinking the Contemporary Dynamics of Norm-creation” *California Western International Law Journal* 1981/3, 452.

[28] *South West Africa (Ethiopia v. South Africa, Liberia v. South Africa)*, Judgment of 18 July 1966, I.C.J. Reports 1966, 6, 98.

[29] ÖBERG (13. j.) 883–884.

[30] *Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya*, Kihirdette: *az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról szóló 1956. évi I. törvény*. 13–14. cikk. BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 271.

[31] A „tisztetben tartás” tartalma nem határozható meg teljes bizonyossággal. Így például, ha egy állam a tisztetben tartandó határozat tartalmával ellentétesen cselekszik, magatartása nem von szankciót maga után. BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 271–272.

[32] BUZA László: „A törvényesség és az igazságosság elve a nemzetközi jogban” *Acta Juridica et Politica*, Szeged, 1957, 24.

[33] SHAW (1. j.) 117.

[34] JOYNER (27. j.) 460.

[35] KOVÁCS (8. j.) 162.

[36] KENDE Tamás – NAGY Boldizsár – SONNEVEND Pál – VALKI László: *Nemzetközi jog*, Budapest, CompLex, 2014, 158.

[37] NAGY Károly: *Nemzetközi jog*, Budapest, Püski, 1999, 51.

[38] *Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya* 2. cikk (4) bek.

[39] *Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya* 2. cikk (4) bekezdésében az erőszak alkalmazását és az erőszakkal való fenyegetést jelöli meg, mint tiltott magatartásokat. Ennél jóval szűkebb kört fed le az agresszió jelenlegi fogalma, amely szovjet javaslatra került elfogadásra az ENSZ Közgyűlése által 1974-ben. *Definition of Aggression*, G.A. Res. 3314 (XXIX.) 14 December 1974. A két kategória közti kapcsolatról és *az Egyesült Nemzetek Alapokmánya* erőszak alkalmazásával kapcsolatos terminológiájáról lásd KAJTÁR Gábor: *A nem állami szereplők elleni önvédelem a nemzetközi jogban*,

Budapest, ELTE Eötvös, 2015, 44–61.

[40] *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations*, G.A. Res. 2625 (XXV.) 24 October 1970.

[41] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 273.

[42] KOVÁCS (8. j.) 161.

[43] ÖBERG (13. j.) 898–899.

[44] ÖBERG (13. j.) 897.

[45] SHAW (1. j.) 117.

[46] *Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua*, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports, 1986, 14. 99–100.

[47] *Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua*, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports, 1986, 14. 199.

[48] KENDE–NAGY–SONNEVEND–VALKI (36. j.) 158.

[49] *Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua*, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports, 1986, 14. 195; ÖBERG (13. j.) 896.

[50] *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, Advisory Opinion of 8 July 1996, I.C.J. Reports 1996, 70.

[51] SHAW (1. j.) 118.

[52] Kristina DAUGIRDAS: „International Organizations and the Creation of Customary International Law” *University of Michigan Public Law Research Paper 2018/597*, 1.

[53] Így például az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának álláspontja a UNHCR *Opinio juris* aként is felfogható, azonban az ENSZ Titkársága esetén nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy csak a Főtitkár vagy a Főtitkár helyetteseinek véleménye is megfeleltethető a szervezet jogi meggyőződésének. DAUGIRDAS (52. j.) 27.

[54] JOYNER (27. j.) 463.

[55] BUZA (32. j.) 24.

[56] BRUHÁCS János: *Nemzetközi jog I. Általános rész*, Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2008, 78.

[57] KOVÁCS (8. j.) 162–163.

[58] Bruhács János a *droit vert* (zöld jog) francia elnevezést említi, amely szóképbé bújtatott hasonlat szerint, akárcsak a zöld gyümölcs, amely még nem ért be, de ha egyszer beérik, úgy a nemzetközi jog teljes értékű forrásává válhat. BRUHÁCS (56. j.) 78.

[59] Példa erre az R2P (magyar elnevezésével a védelmi felelősség kérdésköre), amely világosan kifejezésre juttatta a nemzetközi közösség szándékát a korábbi szabályok megváltoztatására, azonban a nemzetközi közösség akarata már nem terjedt ki e szabályok pontos definiálására. Lee HAMILTON at al.: *Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, The Responsibility to Protect*, Ottawa, Ottawa Development Research Centre, 2001, Art. 2.15; *2005 World Summit Outcome*, UN GA Res. 60/1, 24 October 2005; Szintén ide sorolhatók az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Célok (MDGs), valamint az ennek folytatásaként létrehozott Fenntartható Fejlesztési Célok (SDGs) programnormái. Az MDGs és még inkább az SDGs konkrét célkitűzéseket és ehhez kapcsolódóan tagállami vállalásokat tartalmaz, amelyeket az ENSZ csak a tagállamok hathatós hozzájárulásával képes megvalósítani. Ezen normák azonban nem kényszeríthetők ki, teljesítésük elmaradása esetén az államok nem szankcionálhatók. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, G.A. Res. 70/1, 21 October 2015.

- [60] *Statute of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*, S. C. Res. 827, 3175th mtg., 22 February 1993, U.N. Doc. S/RES/827 (1993) Kihirdette: *a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról szóló 1996. évi XXXIX. törvény.*
- [61] *Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda*, S. C. Res. 955, 3453rd mtg., 8 November 1994, U.N. Doc. S/RES/955 (1994) Kihirdette: *az 1994. január 1. és 1994. december 31. között Ruanda területén elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitárius jog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek, valamint a szomszédos államok területén elkövetett népirtásért és egyéb hasonló jogsértésekért felelős ruandai állampolgárok megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról szóló 1999. évi CI. törvény.*
- [62] ICTY: *Prosecutor v. Dusko Tadić*, IT-94-1-AR72 (Appeals Chamber), 35 ILM (1996) 296.
- [63] ICTY: *Prosecutor v. Dusko Tadić*, IT-94-1-AR72 (Appeals Chamber), 35 ILM (1996) 296; ICTR: *The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu*, ICTR-96-4 (Appeals Chamber), 1 June 2001, 465–466; Alexander ORAKHELASHVILI: „The Impact of Peremptory Norms on the Interpretation and Application of United Nations Security Council Resolutions” *The European Journal of International Law* 2005/1, 80.
- [64] KLABBERS (22. j.) 241.
- [65] ORAKHELASHVILI (63. j.) 63–68; BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 274; Stefan TALMON: „The Security Council as World Legislature” *American Journal of International Law* 2005/1, 176, 179–181.
- [66] Alexander ORAKHELASHVILI: *Peremptory Norms in International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 417.
- [67] ORAKHELASHVILI (66. j.) 465–466, 471–473.
- [68] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 274.
- [69] KARDOS Gábor – LATTMANN Tamás (szerk.): *Nemzetközi jog*, Budapest, ELTE Eötvös, 2010, 57.
- [70] Kiemelendő a *Biztonsági Tanács 687/1991-es határozata*, UN SC Res. 687/1991, 3 April 1991., amely az első öbölháború utáni rendezést és határmegvonást írja elő a feleknek. Hasonló horderejű rendezés korábban kizárólag békeszerződés révén valósulhatott volna meg.
- [71] ÖBERG (13. j.) 885.
- [72] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 278.
- [73] *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276*, Advisory Opinion of 21 June 1971, I.C.J. Reports 1971, 16.
- [74] *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276*, Advisory Opinion of 21 June 1971, I.C.J. Reports 1971, 53.
- [75] KARDOS–LATTMANN (69. j.) 30–31.
- [76] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (4. j.) 274.
- [77] *Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya*, 39, 41. cikk. Kihirdette az *Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról szóló 1956. évi I. törvény.*
- [78] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 276.
- [79] BLUTMAN–CSATLÓS–SCHIFFNER (5. j.) 276.
- [80] Chris HOTTON: „Targeted Sanctions: Providing a Solution to the Issue of General Sanctions” *Creighton International and Comparative Law Journal* 2016/1, 90–91, 101–102.

[81] KENDE–NAGY–SONNEVEND–VALKI (36. j.) 158.

[82] KOVÁCS (8. j.) 158.

[83] KOVÁCS (8. j.) 158, BLAHÓ–PRANDLER (6. j.) 84.

[84] *Constitution of the World Health Organization (WHO Constitution)*, 22 July 1946, New York, Art. 21, 22.

[85] Például a postai küldemények akadálytalan kézbesítése minden állam érdeke, így ezen a téren nem mutatkozik olyan ellenérdek, amely az UPU határozatainak megakadályozásához vezetne. Ugyanígy a WMO által számos államot érintő lemez-tektonikai mozgások figyelemmel kísérése és a szükséges óvintézkedések megtétele a vulkánkitörések és cunamik hatásainak mérséklésére szintén egyetemes érdekeknek tekinthető.